

Porabje

TEDNIK SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Monošter, 21. julija 2022 - Leto XXXII, št. 29

stran 2

»KOT NOVA ZUNANJA MINISTRICA ZAGOTAVLJAM PODPORO PORABSKI SKUPNOSTI«

GNOM - OHRANJANJE KULTURNE DEDIŠČINE
stran 3

»Fajn bi bilau, ka bi mladi ostali na Goričkom, vej pa je tu trnok lepau«
stran 4

»Gda nji več sedi kaulakvrat...«
stran 8

»KOT NOVA ZUNANJA MINISTRICA ZAGOTAVLJAM PODPORO PORABSKI SKUPNOSTI«

Prvo srečanje zunanjih ministrov Slovenije, Madžarske, Avstrije, Slovaške in Češke (skupina C5) je potekalo junija 2020 na Dunaju, kjer so usklajevali ukrepe svojih držav v povezavi s pandemijo koronavirusa in posledične gos-

nostno skupnost,« je ministrica Fajon dejala v kasnejši izjavi za tisk in dodala: »Seveda pa je vedno možnost tudi za kakšno izboljšanje. Vsekakor bo velikega pomena popis prebivalstva jeseni in želim si, da bi videli,

stadionu Ferenc Puskása sta bili predsedovanje Češke republike Svetu EU ter vojna v Ukrajini s poudarkom na energetski in prehrabni varnosti. Na pobudo ministrice Fajon so sodelujoči podpisali pismo v podporo širitvi Evropske unije na Zahodni Balkan, vodja slovenske diplomacije pa je poudarila tudi nujnost odprave nepotrebnih nadzorov na mejah znotraj schengenskega območja. V duhu slednjega je Slovenija odstranila ograjo na meji s Hrvaško, kljub temu pa bo zagotavljala zaščito in varnost, tako ministrica.

Tanja Fajon se je ločeno sestala tudi z madžarskim ministrom za zunanje zadeve in trgovino Péтром Szijjártóm. V pogovoru je izrazila pripravljenost za nadaljevanje dialoga med državama v duhu medsebojnega spoštovanja, transparentnosti in zaupanja, sogovornika pa sta se zavezala k podpori tako slovenski narodni skupnosti na Madžarskem kakor

Tanja Fajon se je v Budimpešti ločeno sestala tudi z madžarskim ministrom za zunanje zadeve in trgovino Péтром Szijjártóm

podarske recesije. Sodelovanje na ravni ministrov za zunanje zadeve se je obneslo, zato so se po številnih prejšnjih zasedanjih letos 13. julija ponovno sestali v Budimpešti.

Na predvečer srečanja se je novoizvoljena slovenska ministrica za zunanje zadeve Tanja Fajon mudila na uradnem obisku v Porabju. Pred monoštrskim Slovenskim domom so jo sprejeli parlamentarna zagovornica slovenske narodnosti Erika Köleš Kiss, predsednik Državne slovenske samouprave Karel Holec in predsednica Zveze Slovencev na Madžarskem Andrea Kovács.

Na začetku svojega obiska si je vodja slovenske diplomacije – ki jo je spremljala generalna konzulka RS v Monoštru Metka Lajnsček – najprej ogledala uredništvi Radia Monošter in časopisa Porabje, nato pa so jo predstavniki Slovencev na Madžarskem seznanili z najpomembnejšimi izzivi, s katerimi se skupnost sooča. Pri tem so še posebej izpostavili področje izobraževanja in zagotavljanje perspektive mladi generaciji domačih Slovencev, obenem pa so se osredotočili tudi na prizadevanja obeh sosednjih držav za podporo gospodarskemu razvoju Porabja. »Sogovorniki so me prijetno presenetili, češ da madžarska vlada lepo skrbi za našo narod-

da smo res okrepili našo tukajšnjo slovensko skupnost.« Slovenska zunanja ministrica je v nadaljnjem podčrtala, da je

Slovenska zunanja ministrica v uredništvu časopisa Porabje z glavno urednico Marijano Sukič, generalno konzulko Metko Lajnsček in generalno direktorico ministrstva za zunanje zadeve Ksenijo Škrilec

bila porabska pomoč ob izbruhu pandemije koronavirusa še kako dobrodošla. »Veliko so nam pomagali tudi z maskami in tako pokazali veliko solidarnosti. Zato moramo tudi mi pokazati solidarnost, da okrepimo jezik, kulturo in identiteto. Sama sem kot nova zunanja ministrica zagotovila podporo porabski skupnosti in dogovorili smo se, na kaj vse naj jutri opozorim madžarskega zunanjega ministra.«

Osrednji temi pogovorov zunanjih ministrov skupine C5 naslednjega dne v budimpeštanskem

tudi madžarski narodni skupnosti v Sloveniji.

(Slika na 1. strani: Slovenska zunanja ministrica Tanja Fajon ob prihodu v Slovenski kulturni in informativni center v Monoštru. Ob ministrici (z leve) Anita Vajda, direktorica Porabje d.o.o., Karel Holec, predsednik DSS, Andrea Kovács, predsednica ZSM, Erika Köleš Kiss, slovenska zagovornica in Metka Lajnsček, generalna konzulka.)

-dm-

foto: Silva Eöry, Jože Grgurič

Madžarska predsednica je bila na prvem uradnem obisku v Sloveniji

Katalin Novák obiskala Ljubljano in Lendavo

Na povabilo slovenskega predsednika Boruta Pahorja se je v petek, 15. julija na svojem prvem uradnem obisku v Sloveniji mudila nova madžarska predsednica

Na Glavni ulici 7 je svoje nove prostore dobilo tudi uredništvo tednika Népszerűség in še nekaj drugih narodnostnih organizacij in institucij. Borut Pahor je v na-

Predsednika Katalin Novák in Borut Pahor pred častno stražo v Ljubljani

Katalin Novák. Veliko pozornosti sta predsednika v pogovorih namenila varnosti, zlasti vojni v Ukrajini in razmeram na Zaho-

govoru poudaril, da moramo Slovenci in Madžari svojo identiteto skrbno varovati, tudi v okviru EU. Živimo v skupni domovini, Evro-

Predsednika Slovenije in Madžarske s predstavniki prekmurskih Madžarov in Porabskih Slovencev v Lendavi

dnem Balkanu. Slovenski predsednik Borut Pahor je obenem izpostavil sijajno nadaljevanje odnosov med Slovenijo in Madžarsko, kar po njegovih besedah simbolizira tudi to, da je madžarska predsednica za prvi uradni obisk po nastopu funkcije izbrala Slovenijo. Novákova se je srečala še s predsednico državnega zbora Urško Klakočar Zupančič in premierjem Robertom Golobom. Obisk v Sloveniji je madžarska predsednica končala v Lendavi, kjer se je skupaj s slovenskim predsednikom srečala s predstavniki slovenske in madžarske narodne skupnosti. Novákova in Pahor sta ob tej priložnosti odprla prenovljeno hišo pomurske madžarske narodne skupnosti.

pi, ki nam zagotavlja mir, varnost in blaginjo. Katalin Novák, ki je rojake pozvala, naj se odločajo za madžarsko identiteto, je ocenila, da je položaj Madžarov v Prekmurju v mnogih pogledih boljši od položaja pripadnikov madžarske skupnosti v sosednjih državah, saj imajo poslanca v državnem zboru, jezikovne pravice, izobraževanje, kulturno avtonomijo. Predsednik sveta Pomurske madžarske samoupravne narodne skupnosti in poslanec v državnem zboru Ferenc Horváth je odprtje hiše ocenil kot uresničitev dolgoletnih sanj pripadnikov madžarske narodnosti v Sloveniji.

se
Fotografiji: Urad slovenskega predsednika

GNOM – OHRANJANJE KULTURNE DEDIŠČINE

»Ker mi ni vseeno, kako je bilo, in ker mi ni vseeno, kako bo.
Spoštujem staro in razumem novo.
Za stare stvari imam srce na pravem mestu.
Vidim tisto, kar je skrito.
Sem gnóm.
In sem ponosen na to.«

To je geslo, ki ves čas spremlja slovenske nadebudne restavratore, saj neprenehoma skrbijo za našo kulturno dediščino. Gre za bolj ali manj znano podjetje z imenom *Gnom*, ki se ukvarja

prek nem. besede *restaurieren* iz latinske *restaurare*, kar je sestavljeno iz lat. *re-* (ponovno, spet) in *staurare* (trdno stati). (Vir: *Verbinc, France. (1979). Slovar tujk. Ljubljana: Can-*

Brušenje

z ohranjanjem našega kulturnega bogastva iz preteklosti. In kaj pomeni beseda GNOM? Slovar slovenskega knjižnega jezika pravi takole: »*To je mitološki škrat, palček, ki varuje zaklade v zemlji*«. Zato pa varovalci naše dediščine ob tem radi rečejo, kot že omenjeno: »*Vidim tisto, kar je skrito. Sem gnóm. In sem ponosen na to.*« Gnom pa ni namenjen samo varovanju zakladov, ampak jih tudi išče in obnavlja.

Društvo *Gnom d. o. o.*, ustanovljeno leta 2007, je podjetje, ki deluje na področju varovanja kulturne dediščine in na domačem tržišču skrbi za uspešno ustvarjalno pot. Zadnje čase aktivno deluje tudi v tujini. Pri svojem restavratorskem delu se posveča uporabi izbranih tradicionalnih materialov, ob tem pa z uporabo 3D tehnologije hodi v korak s časom.

Za lažje razumevanje je dobro tudi vedeti, kaj pravzaprav pomeni beseda *restavrátor*, ki jo mnogokrat slišimo. Gre za tujko, ki se pri nas uporablja od 20. stoletja dalje. Izhaja iz besede *restavrirati* (lat. *restaurare* = postaviti v prejšnje stanje, obnoviti, popraviti). Tujka je prevzeta

karjeva založba *Snoj, Marko. (2003). Slovenski etimološki slovar. Ljubljana: Založba*

Zlatenje kapitela

Modrijan.) K temu pojasnilu pa prav lepo ustreza latinski pregovor: »*Ohrani red in red bo ohranil tebe.*«

Pri *Gnomu* nam odkrivajo, da so ljudje svoja bivališča vse do 20. stol. gradili z naravnimi materiali: s kamnom, slamo, z opeko in lesom. Za vezivo in za-

ščito omenjenih gradiv – ometavanje in beljenje so uporabljali apno ali glino, za zaščito pred vlago in lažjo izvedbo pa razne maščobe. Zato so vsi stari objekti BIO in EKO.

Konservatorsko-restavratorska dejavnost sta tako pri nas kot v tujini izredno pestri, saj sta razdeljeni na več posameznih področij in ob naštetju le nekaterih predstavljam naslednje: tehnologija predelave surovin ter izdelava in obdelava predmetov; konserviranje in restavriranje gradiv iz posameznih materialov; splošne konservatorsko-restavratorske tehnike; materiali, ki se uporabljajo v konservatorstvu in restavratorstvu; preiskovalne metode muzealij; delo na terenu; preventivna konservacija; izdelava odlitkov in kopij ter varno, zdravo in organizirano delo. Vsako od omenjenih dejavnosti pa še dodatno pokriva svoje ustvarjalne podskupine. Med njimi so to konzerviranje in restavriranje pogosto uporabljenih materialov, kot so kovine – železo, baker, kositer, svinec ..., keramika: porcelan in glazirana keramika in steklo,

sledita še kamen ter tekstil. Ob raznolikosti teh predmetov je jasno, da le-te uporabljamo pri svojih vsakdanjih življenjskih potrebah in hkrati za izdelavo domišljjskih in umetniških izdelkov, ki so namenjeni dekoraciji. Tako je pri slednjih pozornost usmerjena predvsem

v oblikovanje in estetiko, pri uporabnih pa v njihovo funkcionalnost. Naloga konservatorjev in restavratorjev pa je tudi ta, da se bodisi v ateljejih, bodisi na terenu izrecno ukvarjajo z vzrokom propadanja omenjenih predmetov. S svojo sanacijo skrbijo za vzdrževanje ustreznih okoljskih razmer, kar pomeni namestitve eksponatov

Lasersko čiščenje betona

v prostore z ugodno svetlobo, za saniranje njihovega biološkega propadanja, za kemijske nevšečnosti ter preprečevanje onesnaževanja ozračja. Konvencionalne metode čiščenja najprej vključujejo mehansko odstranjevanje nečistoč, nakar sledijo še kemijski postopki. Ob renoviranju brušenih in polirnih predmetov potrebujejo izvajalci temu primerna brusna in polirna sredstva, saj pri brušenju eksponatov odstranjujejo večje količine nečistoč, ki so nanešeni na določen predmet ali na njegov sestavni del. Ob tem razkrijejo njegovo prvotno obliko in mu dajejo videz, ki je bil pred tem skrit.

Že dlje časa pa strokovnjaki pri restavriranju uporabljajo metodo delovanja laserskega čiščenja različnih materialov, ki je novejša in zato tudi marsikomu manj poznana. Najbolj razširjen material, ki ga lahko izvedenci čistijo s to napravo, je naravni kamen, z njim pa je mogoče rafinirati še barvna stekla, fotografije, keramiko, kovine, papir, pergament in slike. A žal še vedno širšo lasersko uporabo preprečuje dokaj velik strošek nabave teh sistemov. Pri laserskem čiščenju gre za fizikalni proces in se meri v vatih. Tovrst-

no restavriranje predstavlja priložnost za selektivno odstranjevanje neželenih materialov oz. nečistoč s površin različnih artefaktov in predmetov kulturne dediščine. Lasersko čiščenje je posebej učinkovito na močno poškodovanih površinah, ki jih druge tehnike, npr. peskanje, lahko še dodatno poškodujejo. V primerjavi s kemijskimi in

mehanskimi metodami čiščenja ima še naslednje prednosti kot so brezstičnost, energijo je v obliki svetlobe, majhen okoljski vpliv – ni nevarnih kemikalij oz. topil in pri procesu nastane zelo malo odpadnega materiala. Čiščenje se izvaja postopno, laser pa je možno ustaviti kadar koli. Glede na to, da je lasersko čiščenje razmeroma nova tehnika in varnostni vidiki še niso podrobneje razdelani, je potrebna pozornost predvsem pri nastavljanju žarka, zato morajo biti izvajalci pozorni z ravnanjem delcev in plinov pri sekundarnih radiacijskih učinkih. Vendarle pa obstaja dovolj pravil, standardov in varnostnih ukrepov, ki zagotavljajo, da morebitne nevarnosti zaradi uporabe laserja izvajalec močno omeji z zaščito vida (obvezna uporaba očal) ter raznimi zaščitnimi sredstvi.

Materialna dediščina naše dežele je lepa, naše poslanstvo pa, da takšno tudi ohranjamo. Zato tako kot pri uvodu tega prispevka tudi ob zaključku navajam vodilni moto *Gnoma*: »*Za stare stvari imam srce na pravem mestu.*« (Slika na 1. strani: Detajl rekonstrukcije okna.)

Mojca Polona Vaupotič

PREKMURJE

Zlati maturanti

Preminauči keden so tisti dijaki, steri v Sloveniji delajo splošno maturo, zvedeli, kakši so njihovi rezultati. Na Gimnaziji Franca Miklošiča Ljutomer, gé je k sprtoletnomi roki mature pristau pilo 85 dijakov in dijakinj, so jo napravili vsi, štirje pa so zlati maturanti, vej pa so dosegnoli več kak 30 (od 34 možnih) točk. Tau so: Jan Dlouhy in Gabor Andromeda (oba iz Občine Radenci), Ajda Kuhar (Občina Moravske Toplice) pa Katja Huber (Občina Murska Sobota). Maturo so v etom leti drügo paut meli tüdi tisti, steri odijo v Ljutomeri na umetniško gimnazijo, smer gledališče in film. K njej je pristau pilo 24 dijakov, pa vsi so jo uspešno zgotovili. Med njimi sta bila tüdi Tine Lukač in Jure Šimonka, steriva sta uspešno napravila sprejemne vižge na Akademiji za gledališče, radio, film in televizijo v Ljubljani.

Na soboški gimnaziji je splošno maturo delalo 87 dijakov in dijakinj, trge so nej napravili vižg. Najbaukši med njimi so bili: Alja Kerec (32 točk), Mišel Novak (31 točk) pa Matic Sečko (30 točk). Pauleg trej zlatih maturantov so se dobro vöpokazali ške: Eva Klement (29 točk), Ana Stajnko (29 točk), Manja Klemenčič (28 točk), Tine Fujs Perša (28 točk), Blaž Kuplen (28 točk), Maj Janža (27 točk) in Ajda Barbarič (27 točk). Vsej dijakov, steri so meli 23 in več točk, se pravi ka so dosegnoli odličén uspeh na maturi, je bilou celau 25.

V Ekonomski šoli Murska Sobota je letos k splošni maturi v sprtoletnom roki pristau pilo 18 kandidat in kandidatov, 16 jih je bilo uspešnih. Na lendavski dvojezični srednji šauli pa je od 13 dijakov bilau na maturi uspešnih 12. Najvišije številu točk sta dosegnola Ajda Hozjan (28) in Žiga Tibaut (27).

Silva Eöry

Slavko Krpič iz Gornjih Slaveč

»FAJN BI BILAU, KA BI MLADI OSTALI NA GORIČKOM, VEJ PA JE TÜ TRNOK LEPAU«

Slavko Krpič, Goričanec iz Gornjih Slaveč, je tisti, steri je glavni pri Mednarodni nogometni ligi (MNL) Zahodno Goričko, v sterio je letos, o tom smo v novinaj Porabje že pisali, gvini la (gyözött)

Mladi Slavko

gé ges sedim v občinski kotrugi, pauleg toga sam tüdi podžupan. Ovači sam že 23 lejt predsednik športnoga društva v naši vesnici, pa podpredsednik gasiliskoga društva in predsednik gasilske zveze v občini, « je raztolmačo Slavko Krpič, steri ške tak pravi, ka je fontoško, ka lidge sodelüvlejo in si pomagajo. Sam si krüj slüži kak kmetijski svetovalec in je zaposleni na Kmetijsko-gozdarskom zavodi Murska Sobota. Inači pa se s paverskim delom spravla že od malih naug, vej pa je na paverstvi gorraso: »Očo sam zgübo trnok rano, gda sam biu star samo deset lejt. Mam ške dva starejšiva brata. Mi smo takši gé, ka smo vseposedi pauleg. Tüdi oba brata, Lujzi pa Milan, sta aktivniva, najbole kak gasilca.«

Po zgotovleni osnovni šauli ekipa z Gorenjoga Senika. »Mi z Gornjih Slaveč že duga leta sodelüvlemo s Porabskimi Slovenci. Že leta 2000, gda smo v naši vesnici napravili društvo, smo se povezali s Senčari in smo začnili oditi na njihove prireditve, tüdi na zabadanja, stera je organizero krčmar Tomaž. Pauleg toga smo se začnili tüdi kartati s pajdaši, steri živejo prejk granice. Naše sodelovanje na fotbalskom področji pa se je začnilo leta 2002, prvo s starejšimi, z veterani, z ekipami z Gorenjoga Senika, Monoštra in Slovenske vesi. Pred petimi leti smo začnili sodelovati ške z mladimi fotbaleri z Gorenjoga Senika. Inači pa sodelüvlemo ške z njihovimi gasilci, « je prva raztolmačo vodja MNL Zahodno Goričko in cujda, ka je zima najbole tisti cajt, gda se kartajo: »Tüdi té nauri kovid nas je nika nej zmejšo, ške furt smo se kartali, tüdi tau zimo. Istina pa gé, ka je zavolo toga nauvoga virusa bilau malo menje stikov, kak jih je bilou ške prva. Tak brodim, ka tüdi zavolo gezika dobro gé, ka vküper pridemo pa si po domanje gučimo. Mi smo že kakšo starinsko domanjo rejč pozabili, pa nas naši porabski pajdaši kaj nazaj spaumnijo in navčijo.«

Sogovornik je gorraso v vesnici Gornjih Slaveči, gé ške gnesden žive. »Mi se cujdržimo k občini Kuzma,

seni jo v glavaj odavlemo, pauleg toga pa jo tüdi kvasimo, tak ka jo kisilo tüdi odavamo, vej pa smo jo velkim bautošom nej steli za šenki tadati. Ges tak brodim, ka moremo bole sezonsko gesti. Skvašeno kapüsto leko gemo pozimi, paradajs pa te, gda zraste. Bole bi se mogli nazaj vzeti, ka

Po zgotovleni osnovni šauli ekipa z Gorenjoga Senika. »Mi z Gornjih Slaveč že duga leta sodelüvlemo s Porabskimi Slovenci. Že leta 2000, gda smo v naši vesnici napravili društvo, smo se povezali s Senčari in smo začnili oditi na njihove prireditve, tüdi na zabadanja, stera je organizero krčmar Tomaž. Pauleg toga smo se začnili tüdi kartati s pajdaši, steri živejo prejk granice. Naše sodelovanje na fotbalskom področji pa se je začnilo leta 2002, prvo s starejšimi, z veterani, z ekipami z Gorenjoga Senika, Monoštra in Slovenske vesi. Pred petimi leti smo začnili sodelovati ške z mladimi fotbaleri z Gorenjoga Senika. Inači pa sodelüvlemo ške z njihovimi gasilci, « je prva raztolmačo vodja MNL Zahodno Goričko in cujda, ka je zima najbole tisti cajt, gda se kartajo: »Tüdi té nauri kovid nas je nika nej zmejšo, ške furt smo se kartali, tüdi tau zimo. Istina pa gé, ka je zavolo toga nauvoga virusa bilau malo menje stikov, kak jih je bilou ške prva. Tak brodim, ka tüdi zavolo gezika dobro gé, ka vküper pridemo pa si po domanje gučimo. Mi smo že kakšo starinsko domanjo rejč pozabili, pa nas naši porabski pajdaši kaj nazaj spaumnijo in navčijo.«

Sogovornik (prvi z leve strani) je tüdi podpredsednik domanjoga gasiliskoga društva in predsednik gasilske zveze v občini Kuzma

gda se morem s paperi spravlati. Tak pavrom furt na sprtoletje pomagamo spunjavati subvencijske papere, s sterimi te pridejo do evropskih penez. Tau trpi kakšen mesec pa pau. Tisti cajt celi den v računalnik gledam. Toga dela nemam gly rad, ali sam vseeno veseli, če leko komi pomagam.« Kak smo že napisali se tüdi sam doma s paverskim delom spravla: »Malo mam sadnoga drevdja pa draunih stvari, največ aronije. Tüdi kapüsto pauvamo. Ge-

seni jo v glavaj odavlemo, pauleg toga pa jo tüdi kvasimo, tak ka jo kisilo tüdi odavamo, vej pa smo jo velkim bautošom nej steli za šenki tadati. Ges tak brodim, ka moremo bole sezonsko gesti. Skvašeno kapüsto leko gemo pozimi, paradajs pa te, gda zraste. Bole bi se mogli nazaj vzeti, ka

Slavko Krpič in njegva družina

bi dino pa proso meli, nej pa telko makarone pa riž ali pa vse tisto, ka nam z drügoga konca sveta pripelajo. Mi probamo naše pavre spodbujati, ka naj bi neka takšoga pauvali, ka bi te

Sogovornik (prvi z leve strani) je tüdi podpredsednik domanjoga gasiliskoga društva in predsednik gasilske zveze v občini Kuzma

leko sami tau tüdi odavali, pa bi s tem več zaslužili.« Slavko Krpič ma tüdi družino. Žena Jasminka je ravnateljica na OŠ Kuzma, za stero znamo, ka tüdi dobro sodelüvle s porabskimi šaulami, najbole seniško. In gé jo je spozno? »Ona je živela v Murski Soboti, ali rajši kak bi varaški gospaud grato sam jo nazaj na Goričko pripelo. Njena družina je že mela ram na Gornjih Slavečaj, tak ka so oni prišli nazaj na Goričko. Ges sam zdaj zet

pri tom rami, steri je nej daleč ukraj od moje domačije,« ške pove oča čerke Nuše in sina Nejca. »Sin rad pomaga na paverstvi. Meu je tüdi na skrbi kokauši. Dugo je gučo, ka de on tak kak ges, ali se je te odlaučo, ka de üšo na srednjo kemijsko šaulo v Ruše, pauleg Maribora. Leko ka

si ške premisli, pa de se tüdi on spravlo s paverskim delom. Či pa študera grafično oblikovanje v Ljubljani. Pomalek mo mogli njim prejkdavati delo pa skrbi. Fajn bi bilau, ka bi mladi ostali na Goričkom, vej pa je tü trnok lepau. Čiglij tü živemo lidge, steri smo različnih vör, se dobro razmejm. Pauleg toga mam vse, vej pa se pauleg paverstva v zadnjom cajti razvija tüdi turizem,« ške pravi sogovornik, steri tak brodi, ka mladim trbej dati priliko, ka bi se krajina ške naprej razvijala. »Dosta poklicov je takših, ka jih gnesden več nega. Vej pa nemamo več sotlarov pa tistih, ka so omaude (kumate) za konje redli, pa lončarov, tüdi tišlarov nej. Tej, steri se ške s tem spravljajo, so stari gratali, mlade pa takše reči ne zanimajo. Tüdi rosag takšim ne pomaga, vej pa si furt nauve porcije vözbrodijo. Po drügi strani pa zdaj, poglednimo samo bojne, kaže, ka je v velikj varašaj nej fajm živeti. In zatau trbej zrikatati, ka do lidge ostali na podeželji,« je na konci ške povedo Slavko Krpič.

(Kejp na 1. strani: Ekipa Športno rekreacijskega društva Gornjih Slaveči, prvaki 2. slovenske lige, vzhod.)

Silva Eöry
Kejpi: osební arhív
Slavka Krpiča

Od prvoga plavalca do mravlinjeka turistov

»Človek je v Balatoni! In plava! Nej je normalen ...« je brodiló lústvo, gda je vogrski političar *Miklós Wesselényi* na začetki 19. stoletja oprvim prejkplavo jezero od Füreda do Tihanya. Tistoga ipa se je eške niške nej kaupo v tajoj vodej, zvekšoga so samo pavri nutgnali svojo maro, ka bi se malo sladila v njej. S šiftami pa so se prva tó vozili po najvejšom madžarskom jezeri, s Keszthelya je na priliko grof *György Festetics* že v 18. stoletji redno pošilo edno jadrnico (vitorlás) prejk v vesnico Balatonkenese. Ništerni njevji pautniki so celau brodili, ka so na maurdji, vej je pa voda tistoga ipa eške trnok šurka bila.

Blatno jezero je začnilo rejsan cvesti na srejdji 19. stoletja. Oprvim Füred, malo kisnej njevja okaulica, kisnej pa Badacsony na zahodnom tali. V Füredi so edna za drugov rasle elegantne vile z dvoranami za bale, nad vodau pa so z lesá stesali veuko ižo za kaupanje. V tajoj so moški in ženske v ejkstra kabinaj, s cejlak pokritimi rokami in vrnjim tejlom, z lačami do kaulen sejdlj do prsi v vodej – kak liki bi meli zdravilno kuro. Priporačali so jim frtau vöre namakanja.

Lépotá Balatona in njevje krajine je zacumprala pisatela *Móra Jókai*na tó, šteri se je vleti (depa dostakrat drgauč tó) v Füredi zdržavo. Zrankoma je trnok rano stanjüvo in oprvim polago kokaušim, pisauvom in mačkam. Po tistom je že leko nastrgavo svojo sausadkinjo, igralko *Lujza Blaha*, štera je dvej vili dale gorprijala svoje lübitelje. Primadona se je nej vüpala v vodau, vej se je pa gnauk na ednom pelanji z jadrnicov skor zalejala. Tistoga ipa je grato trnok eričen odmev (visszhang) v Tihanyi tó: po

tradicii je mogo najgir človek tam povödati prve reči ednoga verša *Károlya Kisfaludyna*, šteroga je za dvej sekundi nazajčüu.

Na začetki 20. stoletja so elegantni rami letovalcov (nyaralók) z verandami in 5-10 sobami eške djenau cujpasivali k prausnim, lejnim ižam domanjoga lüstva. Skor vsakša

Na družbene razložke so trnok skrb meli: kancelajski delavec se je nej padašivo s poštašom, krščanjski varašane z židauvskim, škonik z direktorom, sodački prejdjen z bankarošom. Tau so tak sigurno nutdržali, ka je vsikša skupina v ejkstra lokal ojdla. Cvetenje vesnic in varašov je po drugoj svetovnoj bojni za

vrauči biu.

Vö so zračunali, ka je leta 1715 v 39 vesnicaj kauli Balatona samo 7 gezero domanjoga lüstva živeló; leta 1900 v 50 vesnicaj 55 gezero; leta 1970 pa že 100 gezero. Vküper z letovalci je ta numera tistoga ipa dosegnila 200 gezero lüdi, za vikende pa več kak 300 gezero. Domanjo lüstvo je oprvim nej trpelo tihince, ka prej »tačas, ka uni delajo in švicajo, se varašanci samo kaupajo, ležijo na sunci in gejo pa pigéjo«.

Če je že bilau tak dosta letovalcov, so té začnili vse vkriž postavlati tó. Če rejsan so v 1960-i lejtaj probali regulérati zidanje ramov, je kisnej prišla liberalizacija. Od tistoga mau so se – zvekšoga na djužnom bregej – zdigavale iže s fali materialov in za en malo je več samo en par indašnji zidin gordržalo atmosfero staroga sveta kauli Balatona.

Turizem in industrija sta v socialistični cajtaj napravila veuko rano na jezeri. Voda je gratala vse bole zamazana, raslo je dosta alg. Ništerni nazajponimo, ka se je jezero vleti večkrat penilo. Vö so zračunali, ka je leta 1980 Blatno jezero telko lüstva gorpoiskalo, kak so samo za 8-10 lejt kisnej planérali.

Vse tau trpi eške gnes, po štirideset lejtaj. Na djužnom bregej Balatona sta mesto naravnoga pejska že skor vseposedik trava in beton, slejd-njoga najdemo že na polonje cejlaga bregá. Kaulivrat več samo na ednoj tretjini rasté igarca, štere furt menje geste. Pitanje je, kelko kvara mo eške narédili našoma najvejšoma jezeri in vesnicam pa varašom kauli njega, šteri so že gnes preveč puni z lidami.

-dm-
ilustracija:

Szilveszter Bartkó

Od srejde 19. stoletja je grtüvalo kaupanje v Blatnom jezeri vsikdar bole prilübleno – eške pred prvov svetovnov bojnov so ženske in moški v vodej nosili dugše gvante

domačija je mejla gračenek z grauzdjom tačas, ka je filoksera (trtna vüš) vnauge nej na nikoj djala. Po tistom je vsikdar več lüstva prišlo na Blatno jezero, vej so pa mesto gorica na dosta grüntaj leko vikend iže zozidali.

Gda se je leta 1918 »veuka bojna« končala, so gratali lidgé trnok srmački. Začnili so ovak premišlavati, počinek pri Balatoni je več nej biu tak reprezentativen kak prva. Mesto veuki vil so zidali menjše iže, eške parcele so tó trnok fale bile. Tistoga reda so dosta vsega vküpernakrpöcali, zatok so začnili v 1930-i lejtaj naprejspišüvati, kakši morejo biti nauvi rami. Po vesnicaj kauli jezera so oprli vsikdar več penzionov in hotelov, že leta 1928 pa je bila gotova betonska poštija kauli Balatona ranč tak. Vse tau se je pokazalo v statistiki tó: če je leta 1921 eške samo 39 gezero lüstva prišlo k jezeri, je bila ta numera leta 1937 že 239 gezero.

10-15 lejt dojstanió. V tom cajti je Balaton nej emo pravoga gospodara, nekdešnji bogatci so zgübili svojo mauč. Pá je veuki tau lüstva srmački grato, zatok so v znamenji glavne ideologije lidgé v skupinaj ojdli na letovanje. Z nekdešnji privatni hotelov in penzionov (štere je rosag krajvzeu) so napravili letovišča za veuke firme in fabrike. S tejm pa so med drugim dosegnili tau ranč tak, ka so se leko takši tó kaupali v Blatnom jezeri, šteri so prva eške senjati nej mogli od toga.

Dobri časi so znauvič prišli na konci 1950-i lejt, gda so oprli nauve restavracije in se je lüstvo pá začnilo družiti. Če so med dnevom vsi moški kratke kopalne lače, ženske pa šorte nosile, so si večer na sé djali modne gvante. Ništerni so ojdli v slaščičarne, drugi so se veselili pri ribdjoj župi in ciganjsoj muziki. Tretji pa so plesali na džez ali se malo vozili s šiftom, če je večer pre-

ŽELEZNA ŽUPANIJA

Pá bau karneval Savaria

Zavolo virusa kovid dvej leta nej bilau Savaria karnevala v Somboteli. Kak organizatorji tak lüstvo že fejest čakajo te festival, zato ka je eden najvejši, najbola obiskani program v Železni županiji. Letos do od 25. do 28. avgusta znauva »Rimljan« kralüvali v Somboteli.

Kak vsigdar zdaj tó več prizorišč baude, vsevküp 29, kama na različne (skur 300) programe čakajo obiskovalce. Depa zvün tauga še baude 30 mali programov, gde 150 nastopajočih skupin baude prejk štiri dni. Med nastopajočimi dosta taši skupin baude, stere že od začetka mau vsikšo leto vörno odijo s svojimi predstavami na karneval. Depa baude dosta nauvi skupin tó, stere prvo paut staupijo na oder karnevala Savaria.

Organizatorji so gvüšni v tejm, ka vsikša generacija si najde taše programe, steri do zanimivi zanjó. Ranč tak večgeneracijska in več fele muzika baude, od klasične do jazzá, od etnomuzike do bluesa, tak ka si vsikši najde zase valaun predstavó.

Proto taumi, ka več prizorišč baude, središče karnevala na glavnom trgi bau, gde se največ lüstva stavi. Tistim, steri na dugši čas pridejo, se tó nej trbej bojati, zato ka več štandov baude, gde do piti pa gesti odavali. Fejest zanimivo baude tisto tó, ka de se v zgodovinskóm parki dogajalo. Leko si poglednemo rimske legionare pa germanske sodake iz časa po Kristusu (1. pa 3.-4. stoletje). Baudejo vogrski pa nemški sodaki iz 11. stoletja, depa leko se srečamo s kralom sv. Štefanom tó.

V času karnevala de se leko koštavalo kvalitetno vino pa ranč tak pivo, stero ga do küjali v mali manufakturi.

Karči Holec

OD SLOVENIJE...

Premier Golob na delovnem obisku v Berlinu

Predsednik slovenske vlade Robert Golob je bil prejšnji teden na delovnem obisku v Berlinu, kar je bil njegov prvi dvostranski obisk v tujini. Med državama ni nobenih odprtih vprašanj, je zatrdil Golob, ki ga je na obisku spremljal minister za infrastrukturo Bojan Kumer.

Edini način, da bo Evropa izpeljala zeleno tranzicijo, je povezava vetrnih območij severne Evrope in sončnih območij južne Evrope, je po srečanju z nemškim kanclerjem Olafom Scholzem v Berlinu povedal Robert Golob. Poleg Zahodnega Balkana so bile posledice vojne v Ukrajini in s tem povezana oskrba z ruskimi energenti, zlasti ob prihajajoči zimi, med osrednjimi temami srečanja. Predsednik slovenske vlade je ob tem opozoril, da med evropskimi državami obstajajo sinergije, ki jih je mogoče izkoristiti, da ob ustreznem varčevanju s plinom to zimo prebrodimo brez »prisilnih redukcij«.

Nemški kancler Olaf Scholz pa je poudaril, da bo treba storiti vse za zmanjšanje odvisnosti od Rusije pri dobavi energije, kar je povezano z gradnjo potrebne infrastrukture, ki bo kratkoročno omogočila pridobivanje nafte in plina iz drugih virov. Voditelja sta bila tudi enotnega mnenja, da je treba Ukrajini še naprej pomagati politično, vojaško in človekoljubno ter v okviru sankcij, ki so bile uvedene proti Rusiji zaradi njene invazije v tej državi. Glede širitve EU na Zahodni Balkan sta voditelja opozorila, da so države Zahodnega Balkana že 20 let v čakalnici za članstvo v Uniji, kar je po njunem mnenju predolgo. Golob je dejal, da je treba najti način, kako bodo tudi te države deležne posameznih korakov in predvsem uspehov na poti v EU. »Žal je ta proces, tako kot se je peljal, proces, ki je privedel do apatije v teh državah, ker je absolutno prepočasen,« je opozoril predsednik slovenske vlade.

KDOR IMA CVETLICE RAD/STO MA RAUŽE RAD...

POLETNA EKSPLOZIJA BARV NA VRTU

Igra barv na vrtovih se začne in za mnoge je najlepša v pozni pomladi. To je v maju in juniju. Takrat cveti množica rastlin. Skrbeti pa moramo, da o prihajajočih mesecih razmišljamo že zdaj in še pravočasno poskrbimo, da se

Ageratum - enoletnica v modni barvi za gredice

igra barv na naših vrtovih nadaljuje brez prestanka. Ko bodo spomladi cvetoče grmovnice in trajnice odcvetele, lahko prazna mesta nadomestimo z raznobarnimi enoletnicami. Številne med

Zanimivi odtenki rdeče, ki jih nizajo prekrasni cvetovi Astrantie so čudoviti, a žal pri nas jih redko najdemo

njimi najbolj bogato cvetijo prav poleti in navadno tudi precej uspešno kljubujejo ekstremnim vremenskim razmeram, ki smo jim vse pogosteje priča v poletnem času. Enoletnice nam omogočajo, da se na vrtu vsako leto poigramo z novimi barvnimi utrinki in igro barv prilagajamo svojemu trenutnemu čustvenemu stanju.

Prav to smo lahko opazovali letos v Volčjem potoku. Ko nekateri pravijo, da se ti dih ustavi. Toliko barvne usklajene lepote na enem mestu. Vedno, ko razmišljamo o novih enoletnicah, ki jih bomo sejali ali sadili za barvitost

poletnega vrta, moramo v mislih imeti tudi trajnice, ki že rastejo na naših gredicah. Nekatero med njimi bodo cvetele tudi poleti in prav je, da se barve lepo uskladijo. Izberemo lahko harmonično barv-

no paleto s komplementarnimi barvami ali pa se odločimo za drzen kontrast, v katerem bodo poudarjene prednosti vsake rastline. Izbor barv je močno odvisen od trga, na kakšni legi določena gredica stoji. Ne samo da je to merilo pomembno zato, ker moremo upoštevati potrebe izbranih rastlin glede sve-

tlobe in vlage, ampak lahko z izborom primernih barv na posameznih legah dosežemo tudi vizualni učinek, ki zakrije pomanjkljivost določene lege. Barve imajo prav posebno moč, z njimi lahko dosežemo različne vizualne učinke. Če

Vsestranske barvne kresnice z belimi cvetovi so tako kot nalašč za prefinjen okus

je na primer vrt zelo velik, s toplimi barvami, kot so oranžna, rdeča in rumena, dosežemo, da se prostranost približa in vrt postane bolj domač. Po drugi strani hladne barvne kombinacije, kot so modra,

Gavra je odlična zaradi dolgotrajnega cvetenja, a pazimo, da je ne prerastejo trajnice, kot so npr. krvomočnice

temno vijoličasta in srebrna vizualno povečajo majhne gredice in v okolico vlijejo nekoliko umirjeno ter osvežujočo atmosfero.

Morda še najbolj značilna barva cvetočega poletja je rožnata. V tem odtenku cvetijo tudi cvetovi dolgo cvetoče gavra. Njeni cvetovi spominjajo na majhne metulje, med rožna-

timi sortami pa najdemo tudi take, ki cvetijo v beli barvi. Njihova velika prednost je, da cvetijo zares dolgo, od junija do oktobra.

Priporočljivo je, da poleg zelene, ki je osnovna barva v našem vrtu, svojo izbiramo

omejeno na največ dve dominantni barvi. Splošno pravilo je, da manj je pestrosti barv, bolj je rezultat prefinjen in eleganten.

MORDA NISTE VEDELI ...

Ob pisanih mehiških hiškah, kjer je polno cvetja in zelenja, se obvezno sprehajajo tudi kokoši, domači kuža in muca, občasno celo razigrana papiga.

*Besedilo: Olga Varga
Fotografije: svetovni splet*

Pod Srebrnim brejgom ...

... se je velka dirka začnila. V tej vruči dnevjaj punij sparine kandidati za nauvoga predsednika/predsednico države že na velke dirčejo. Ja, Republika Slovenija tau gesen znauva na volitve ide, po dvej mandataj predsednik Borut Pahor de mogo toj funkciji »z Baugom« prajti. Tak regule zapovedavajo. Prve ankete, stere so bile napravlene, so politični gulaž že dobro segrejele. Zaprav, že se je pomalek smoditi začno. Zagnauk največ lidi bi žensko za »prezidentico« melo. Imejna kandidatov eške malo tanjamo, za tau eške čas pride. Ostanimo pri problemaj tej anket, stere mediji vōdavajo. Nisterni so za tau, ka se ankete med lidami sploj ne bi smeje delati. Pravijo, ka s tejm favoriti eške vekši favoriti gratajo. Lidgé radi svoj glas tistomi dajo, za steroga vōrvlejo, ka na volitvaj zmaga. Po tejm leko na velke gučijo: »Vedo/vedla sam, kak trbej napraviti! Mi smo zmagali!« Leko, ka se v tejm neka istine najde. Najbole tisti anket nemajo radi, sterim se je politični pod v tom leti globko pogrozno. Lidgé so se fkraj od nji obrnuli. Njivi mediji tō, steri so od vogrski pejnez živeli, vse bole se mantrajo kak pa kaj drugoga. Vejmo, gda je Janez Janša na sprtolejt volitve zgūbo, so se finančne pipe na Madžarskom dozaprle. Od toga se je pod Srebrnim brejgom že dosta pisalo, tevenge, radionge so od toga ne velke pripovedjali. Tak zdaj od njive stranke (partije) televizija pa novine leko v finančno lūjkno spadnejo. Tejva dva medija sta zvekšoga samo svajo delala. Zaprav, v njij se eške vsigdar bojna bije s tistimi, steri so nej z njimi na njivoj političnoj pauti. V tej dnevaj se eške slejgnje bitje za nacionalno televizijo RTV Slovenija godi. Pisali smo že od toga, kak so jo ranč Janšovi pod sebe škeli spraviti. Zdaj se nauvi zakon dela, po sterom se politika več nej bi smejla nut v nacionalno televizijo pa radio mejšati. Tejva dva medija morata suvereniva, profesionalniva gratati, nej pa ka na njeni plečaj politične tapače sejkajo. Zagnauk v RTV-ji eške itak lidge sedijo, stere je »stara« politika ta posedila.

Vcejlak neka nauvoga pa je najvišeša biroviya naprej pripelala. Pred lejtami je biu v Sloveniji referendum, če se ženske med seuv leko ženijo pa moški ranč tak. Pa če mlajše tō leko posvojijo (örökbe fogad). Na referendumu se je pokazalo, ka aj do toga bi nej prišlo. Na, najvišeša biroviya, ustavno sodišče (alkotmánybíróság) je zdaj vōdalo, ka se vse takše leko zgodi. Stranke/partije, stere se bole po katoliškom včenjji ravnaajo, so že k vūški skaučile. Na velke gučijo, ka do se prauti tomi postavljale, ka se tau ne zgodi. Že se nauvi zakon o tejm dela, steri bi tau dopūsto. Ja, nika tak vō ne gleda, ka bi se politični gulaž v tej vruči dnevjaj enjo smoditi, laditi pa se eške dugo nede začno.

Ranč tak se eške dugo računni nisterni špitalov nedo razhladili. Vō je prišlo, kakše minuse na računaj majo, po domanje, zgūbo so napravljali. Samo lublanske špitale 24 miljonke evronov minusa majo. Človek bi si brodo, ka minus bi leko vse vkūper kaj bole ladno napravo. Depa té minus zagnauk samo na velke sejgrejva. Naš Srebrni brejg bi od toga dosta vedo prajti. Tau tō, ka un s tau zgūbo vcejlak nika nema. Un je tak zdrav gé, ka sploj eške v špitalaj nej biu. Pa če je nej biu, un pri tejm minusi rejsan nika nema. Malo ovak povedano, je nikšnoga kvara nej napravo.

Miki Roš

BROD POVEZUJE PREKMURSKÉ IN PRLEŠKE KRAJE

Lastnik Tinekovega broda na Muri Jože Pozdrec je skupaj z drugimi družinskimi člani obnovil brod, ki je med naseljema Mota na prleški strani in Gornja Bistrica na prekmurski strani reke. Brod so poimenovali po njegovem pokojnem očetu Martinu Pozdrecu - Tineku, ki je bil pobudnik, da brod na tej lokaciji spet vozi, potem, ko ga več desetletij ni bilo. Za obnovo so se odločili, ker je bil brod že precej dotrajan, saj vozi na tej lokaciji že dvanajst let, pred tem pa je vozil na Otoku ljubezni v Izakovcih.

Jože Pozdrec na obnovljenem Tinekovem brodu

Z desne in leve strani Mure se lahko spomladi in jeseni vozijo z brodom v petek popoldne, ves dan v soboto in nedeljo ter ob praznikih. V poletnih mesecih pa vozi vsak dan. Za vožnjo broda skrbi Jože, za ponudbo rib in napitkov ob Muri pa hčerka Nina in drugi družinski člani. Pri obnovi jim je bilo najpomembnejše

Poleti se z brodom preko Mure vozi veliko ljudi

vodilo varnost potnikov, zato so tudi ograjo nekoliko spremenili. »Vozi se tudi veliko otrok, zato smo poskrbeli, da je ograja višja, masivnejša in tako oblikovana, da ni nevarnosti, da bi kdo padel v vodo,« pove Jože in doda, da je zaščitni znak broda križ, ki je po verovanju ljudi vedno varoval brodarja in potnike na njem. Prejšnjega so dobili iz zbirke zbiratelja iz Prekmurja, sedanjega pa je iz Prlekije. Brod je dejansko na zemljiškem katastru, ki spada pod občino Ljutomer, zato so se tudi dogovorili za sodelovanje pri obnovi z Lokalno akcijsko skupino LAS Prlekija. Nosilnost obnovljenega broda je sedaj pet ton, naenkrat pa se lahko pelje trideset ljudi. Na obrežju so ob brodu in v senci dreves lesene mize in klopi za obiskovalce, iz kuhinje pa diši po ribah na broderski način, po dogovoru pa tudi po čevapčičih in bograču.

Besedilo in fotografiji: Jože Gabor

... DO MADŽARSKE

V Evropski uniji najmanj Madžari zaupajo javnim medijem

Po naročilu Evropskega parlamenta so v vseh 27-ih članicah opravili reprezentativno raziskavo o medijski krajini. Zanimalo jih je, kakšne navade imajo državljani, od kod se informirajo oziroma katerim medijem najbolj zaupajo. Raziskava je splošno ugotovila, da ljudje bolj zaupajo tradicionalnim medijem (televizijskim kanalom in tiskanim medijem) kot spletnim portalom. 49 odstotkov vprašanih pričakuje verodostojno obveščanje od javnih RTV-hiš ne glede na to, ali gre za tradicionalne ali on-line medije. 39 odstotkov zaupa tiskanim medijem, 27 odstotkov anketirancev je označilo za verodostojne tudi komercialne televizijske in radijske kanale. Poljska je edina država, kjer ljudje bolj zaupajo komercialnim kanalom kot javni televiziji. Na Madžarskem je situacija še bolj skrb zbujajoča, ljudje namreč bolj zaupajo spletnim portalom, raznim skupinam ali svojim prijateljem na spletu kot javnim medijem. Indeks zaupanja v verodostojnost javnih medijev je zelo nizek, le 22 odstotkov pravi, da jim verjame. Za najbolj verodostojne imajo javne medije na Finskem (73 %), sledijo Švedska, Portugalska, Estonija in Luksemburg (66-67 %).

Varčevanje z energenti

Prejšnji teden so na tiskovni konferenci, ki se ji reče vladni info, najavili, da bo vlada zaradi krize z energenti uvedla načrt, ki ima 7 točk. Med njimi je tudi točka, na podlagi katere bodo tisti državljani, pri katerih je poraba električne energije ali plina nad povprečjem, plačali za ta del potrošnje tržne cene. Za ostali del ostanejo ugodne cene, ki jih plačujemo državljani tudi sedaj. Letna povprečna poraba električne energije je 2523 kilovatov, povprečna poraba plina pa 1729 m³. Država bo domačo proizvodnjo plina dvignila z 1,5 milijarde kubičnih metrov na dve milijardi. Vlada je pooblastila ministra za zunanje zadeve in trgovino za nabavo nadaljnjih plinskih rezerv, obenem je odredila prepoved izvoza energentov, tudi drv za kurjavo. Poskusila bo razširiti proizvodnjo v domačih premogovnikih in podaljšati obratovalni čas v jedrski elektrarni Paks. Ob vsem tem seveda opozarjajo prebivalce na pomembnost varčevanja z energenti.

»GDA NJI VEČ SEDI KAULAKVRAT ...«

Rejdko se tak prejk Varaša pelam, ka bi Marijana Kovač, po seničkom Rovatina Marika, nej na pauti bila. Ali pejški ali na biciklini, depa vsigdar nikan de, kakkoli ka je že v penziji. Kak pravi, ona ne mora cejli den doma v rami biti, ona mora titi, med lüstvom biti. Depa ranč tak rada odi v naravi, v gauštji tō, sploy pa te, če gobe rastejo. Tašoga reda nej dūšo baužata mir, tijoča pa tau, kak ftiči fūčkajo.

- *Marijana, zaka vas doma tak zovejo ka Marika, če se Marijana pišete?*

»Zato, ka moj menši brat, gda je mali biu, nej znau vōpovedati ka Marijana, samo Mari, Mari je gono pa te tak sem Marika ostala, name na Seniki vsikši samo tak pozna ka Rovatina Marika.«

- *Vi ste na Janezovom brejgi bili doma, tam ste gorrasli, zdaj pa v Varaši živeta, gda ste odli slejdnjič na Seniki?*

»Nej davnik, zdaj v soboto, da gobe rastejo, tašoga reda ge dosta odim po seniški lesaj.«

- *Radi berete gobe?*

»Fejst, zato ka da sem še tak mala bila, ka sem komaj ūšla, moja mama me je že vlejkla v lejs pa smo gobe brali. Mi smo s toga fejst živeli, zato ka tistoga ipa so gobe kipūvali. Nej tak

drago, depa te je eden kifli dvajsti filerov košto, za kilo gob smo pa dvajsti forintov dobili, tak ka zato je vrej-

Marijano Kovač na Seniki poznajo kak Rovatino Mariko

no bilau. Zvūn grbanjov smo več fele gob brali, vse taše, stere so kipūvali. Gda smo je nabrali, te smo je posišli pa te smo je potejm

Doma na Gorenjom Seniki v mlašeči lejtaj

lopau odali.«

- *Kakšne gobe ste brali?*

»Tesmosamogrbanje, sirautice pa lisičice, zdaj sledkar, gda sem že v Varaš prišla, te galambice pa marele tō. Prvin smo marele, gda so tak visiko gorazrasle, vse gorazbrsali, tau smo mislili, ka so naure gobe, tistoga

ipa je tej gob niške nej noso domau. Drūgo pa tau, ka te je bilau zavole gob, zato ka je samo domanji so ojdli pa brali gobe v lesej. Zdaj je dosta bola težko gobe brati, sto meste ne vej, tisti je težko najde, zato ka vse je zaraslo.«

- *Vi mate mejsta, gde gobe berete?*

»Ge meste na telko vej, če bi mi oči nutzvezali, še tak bi tanajšla. Zdaj je zato težko najdti gobe, ka nej bilau velke zimé. Liske je nej tasprenelo pa gobe vse zakrije, če vejš mesta, te tam malo razkopaš, pa te je najdeš.«

- *Tautō pravijo, ka za grbanje oči moraš meti, vsakši je ne najde, istina?*

»Tau je istina, ka vsikši je ne vidi. Moja vnukica je taša kak ge, v rokej sem go nesla tak mala bila pa že te je grbanje najšla. Pa tau je še gnesden tak.«

- *Tašoga reda, gda nega gob, te vi tō ne najdate?*

»Dostakrat tak dem, ka sploy nika ne najdem, depa za dva dni pa dem, zato ka tau je mena velko veseldje, če sem leko v gauštja. Tisti mir, dober luft, tau mena fejst trbej, najbola sama odim v lesej. Dostakrat mi pravi padar, ka nej bi bilau slobaudno, zato ka kakoli se ma zgoditi, depa ge se od tauga nika ne bojim. Če se kaj zgodi, te sem tak zopodla.«

- *Bilau je tak, ka ste zablaudili?*

»Nej, zato ka nédem v tašo mesto, gde bi zablaudila, samo ta odim gobe brati, gde poznam lejs. Ge ta nédem, gde sem nej spoznana, če mo ge vsigdar drūgoga gledala, gde ta odi, te ge ne najdem gobe. Ge inan nédem, zato ka ge tel-

ko mest mam, ka je tri dni ne morem dolazopojdti. Pa tau tō neškem, če tašoga sprvajam v lesej, na steroga

Portreti iz mladi lejt

skrb trbej meti, zato ka te z edno okauv vsigdar njega moram gledati.«

- *Velko je vesldje, gda prvi grbanj zaglednete?*

Marijana (s prave) kak mlada medicinska sestra

»Sploy pa te, gda prvoga zaglednem pa te kaulakvrat ji še več tam sedi, tisto veseldje tapovedati ne more, kak je tau dobro. Ge ne vej, če sem samo ge tak naura ali drūgi tō, depa mena je tau edno najvejšo veseldje, ge tau od maloga mau v sebi mam.«

- *Kak radi berete grbanje, tak radi je djejte tō?*

»Ne morem povedati, ka bi je tak rada mejla, veseldje je vekšo, gda je berem. Letos sem že tak šest, sedemkrat brala grbanje pa lisičice, depa še gnauk sem nej gejl, bola je drūgim zdavam. Tistim, steri ogradec majo pa te oni zatau mena šalato ali kaj drūgo dajo nazaj.«

- *Kak dugo, kelko kilomejtrov zopodite, gda gobe berete?*

»Ge dosta odim, s pau sedmim busom dem na Senik pa z edenajstim pridem nazaj, tak ka pet, šest kilomejtrov gvūšno ka zopodim. Depa ge od tauga sploy ne gratam

trūdna, gda domau pridem, na biciklin sedem pa letim tādale. Kak sem že prajla, v lejs odti je mena nej trūd, še tak nej, če nika ne najdem, zato ka ge tam sploy uživam, tau je mena dobro za dūšo, če pa najdem še gobe, tisto je že samo plus.«

- *Gda je bilau največ grbanjov?*

»Vejn dveje leta nazaj, gnauk sem telko grbanjov najšla, ka sem je nej vejkla kama djasti, depa itak, gda sem grbanj zaglednila, nej sem ga mogla tam njati. Ge itak bola rada te berem grbanje, gda ga iskati trbej, nej te, gda fejst raste pa vsikši nauri ga najde.«

Karči Holec

Od inda v gnešnji čas

PRIPOVEJSTI O SLOVENSKI KRAJINAJ

Indašnje življenje na Dolejnskom so stau pa stau lejt klauštri ravnali. Se pravi, dosta zemle so meli, lidgé so za nji delali. Zvün toga pa so velko skrb za kulturo meli. Vejmo, indasvejta je nej vsakši človek vedo šteti pa pisati. Zaprav, malo lidi je tau vedlo. Depa najprva od toga več povejmo, zakoj klaušter pa vse drugo, ka iz njega vöpride.

Monošter... na Nenškom je iz latinske rej-Vsikši pozna, depa zakoj se ranč tak zové. Ja, Monošter pa znamenüje, ka je neka doj

Samostan Stična nim kaulak leta 1650. Tak gnes vögleda

nika drugo ne znamenüje kak klaušter ali po slovenski samostan. Naš Monošter ménje iz Grčije nosi. Iz njine rejči monastiri je njegvo ménje prišlo. Prvi tau té rejči nam pripovejda, ka je nekak sam gé. Moramo vedeti, ka prvi sveti lidgé so vcejlak sami v kakšnoj skali živeli, Boga tam svetili. Kuman po tejm, gda so se kak bratovge (szerzete-sek) organizježrali v cistercijane ali povejmo frančičkane, so si rame zozidali. Tam je tó zveškoga vsikši sam v svojoj sobi, samo gda je zapovejdano, se vküper dobijo. Slovenska rejč samostan gnako pomeni kak nam grška rejč guči; sam v stanu, steri sam živé. Zdaj pa eške k rejči klaušter, stera je iz nemške rejči k nam prišla. Zaprav,

zaprejto, samo pozvani posvečeni lidge tam nut leko živejo. Vejmo, ka varaš Monošter je

Té dokument iz skriptorija v Stični je iz 1180. leta. Gnes je v Univerzitetni knjižnici v Ljubljani. V tistom časi se je vse v latinskoj rejči pisalo. Slovenska rejč eške nej svoje na rokau napisane knjige mejla. Depa ranč v Stični so se na rokau napisani dokumenti našjli, stera je nekak v domanjoj rejči napiso. Gnes ga kak Stiški rokapis poznamo

va se v Stični stavimo. Tam so samostan tó bratje cistercijani gorpostavili.

Stična

Vejmo, ka te velke rame so si nej vcejlak sami mogli gorpostavlati. Njivi glavarge so njim zemlau dali pa s pejnzami pomagali tó. Vejmo, indasvejta so casarge pa krali z rokau v rokej s katoliško cerkvijo delali. Kak v Monoštri v Stični tó nikak ovak nej bilau. Dokumenti nam pripovejdajo, ka so prvi bratovge v

Stično 1132. leta prišli. Samostan Stična je najstarejši samostan v vsej slovenski krajinaj. Nej samo tau, eške itak živé. Živé pa eške itak legenda, kak so ga ranč na tom mesti začnili zidati. Najprva so ga bratovge na enom drugom mesti zidali. Depa zidine so se vsikšo nauč vküper porušile. Dugo je tau trpelo, nevola vsigdar vekša bila. Eden den pa zeleni ftič prileti, popejvati začne: »Sit hic! Sit hic!« Za njim idejo, ftič tadale se gnako glasi. Više enoga mesta se stavi pa tadale se gnako čüje. V latinskoj rejči njim je dojdavo: »Tü aj bau! Tü aj bau!« Baugali so ga, začnili zidati, na drugi den s strajom dejo gledat, če zidine stodjijo. Nika se nej zgodilo, do kraja so ga zozidali pa eške gnes na istom mesti stodji.

Samostan Stična je že brž vörski, kulturni pa gospodarski center grato. Velke krajine je v dar daubo. Njegva je bila zemla na Štajerskom tó. Zatoga volo se je v njem zavolé bogastva začnilo nabejtrati. Vse več knjig, stari dokumentov si je v njigvoj

knjižnici mesto našjlo.

Vejmo, v tisti časaj so knjig eške nej tiskali (drüknivali), na roke so je prejkpisali, iz ene se ji je več »narodilo«, tau je velko delo bilau, ka so ga zvün vsega drugoga bratovge tó delali. Skriptorij v Stični je trno poznani biu. Gnes bi skriptoriji prajli delavnica, v sterij se na rokau piše.

Ka pa ne bi samo znautra zidin samostana ostanoli, malo kaulak nji poglednimo. V zadnjom vandrani smo pisatela Josipa

Jurčiča pa njegvo pripovejst Jurij Kozjak slovenski janičar spoznali. Ranč ta pripovejst se

V Stiškom rokopisi je zvün latinske slovenska rejč tó. Vcejlak na konci knjige se leko molitve najdejo. Tau znamenüje, ka v samostani so nej samo včeni tihinci bili

skrak Stične godi. Jurija so kak mladoga Törki zgrabili pa ga na tihinsko odpelali. Tam so ga za sodaka, za janičara, naprajli. Znauva nazaj na rodno grüdo pride, aj se tam bojna,

depa v njem se spomini nazaj narodijo... Dale vö ne ovadimo, knjigo dun prešteti trbej. Ovak pa je Jurčič tou skur po istini piso. Törki so Stično dvakrat na nikoj dajli, samostan je kaulak že velke stejne emo. Zveškoga so nut v njega nej vdarili. Dvakrat so Stično porušili, leta 1471 pa leta 1475 se je tau godilo. Ovak pa so opati iz Stične mladim pojbm radi štipendije davali. Gvüšno, ka tistim, steri so že nekšen talent pokazali. S tejm so mladi Slovenci leko ojdli v šaule pa tadale študejrat. Jurčič je tó med njimi biu, depa Beč njemi je nej po düši biu, doma njemi je lepše pa baukše bilau. V samostani sta živela pa se včila druga dva velkiva Slovenca. Prvi je Jakob Petelin Gallus (1550-1591), renesančni komponist, pa Anton Tomaž Linhart (1756-1795), prvi slovenski dramatik. V Porabji smo pred lejtami njegvo komedijo Županova Micka gledali. Gledališka družina Nindrik indrik nam jo je nut pokazala.

Kak povejdano, samostan Stična eške gnesden živé. Od vsega je v svejti najbolje po patri dr. Simoni Ašiči poznani. Tam so že od inda vrstva delali. Ranč pater Ašič pa je začno recepte iz bildja, iz cvejtov pa korin rediti. Njegvi čaji, vrstva so trno popularni gratali. Samo od toga nam pripovejdajo, kak so lidge že od inda vedli, ka dosta vrstva se leko kaulak nas najde. Leko, ka ranč s patrom Ašičom smo najbolje skončali tau pout od inda do gnes.

Depa telko se je od Stične napisalo, ka za drugi samostan, Pleterje se zové, nam je mesta sfalilo. Vej drgauč se z njim srečamo.

Miki Roš

Aleksander Ružič

DAJČOV MLIN

»Stari, na cilindru spucaj zrnje pa pelaj v mlin. Eden žakeo pšenice pa enoga žita. Ka ovak krüja nede, zatou ka nam je mela doj! Pa da ta mlela, dobro pazi, ka Dajč ne bi pa graja fcuj mleo, kak eto, da je krüj sivi žvarc mejo. Pa otroubov več za svinje tüdi nega,« se zdaj spominam, kak je moja babica davnoga časa, da se je ešče vse na rokou želo pa doma mlatilo, naroučila mojimi dejdeki.

»Moguče si pa nej mela do broga kvasa. Eto ednouk je krüj dober biu, pa si ga pekla s té mele. Tou, ka Vilmoš guči, je nej dobro se gor djemati, zatou ka vsakši zna, ka ga té mlin že dugo srbi.«

Tégučsam si dobro zapoumno, zatou ka se mi je včasi vidlo, ka za tem nika stoji. Te sam nej razmo, ka sta si mela dejdek pa babica okouli toga povedati, če glij sam o tom malo dejdeka spitalo, ali mi je dao včasi znanti, ka naj s tem boudem tjuma. Mi je pa nika pravilo, ka se tou Dajči ne bi splačalo delati, zato ka se graja malo pripouva, zrnja pa dosta več, in sam si gor dao, ka mo vseeno malo gledo, če mo v mlini na kakši graj naleto ali bi pa vido, ka ga notri v kišto sipavle. Rejsan sam tou večkrat kebzüvo, pa sam graja nikdar v mlini nej vido.

Dejdek je vse tak napravo, kak njemi je babica zapovedjala. Najprle sva na cilindru spucala zrnje, tak

ka je smetje pa drügo slabo vkraj odletelo. Tou sam vsigdar rad delo, zatou ka sam leko za klüko potač gono, cilindru se je pa lepou vrto pa vö fudo smetje, pa ešče vse drügo je na več krajaj fkraj letelo, tak ka se je v krbülo pod njim lepou nasipavalo zlato zrnje. Te sva napunila dva maliva bejliva žakla, v enoga žito, v drügoga pa pšenico in vse na taligaj odpelala v mlin. Rad sam z njim šou v mlin, zatou ka je tam bilou vse felej videti. Bejle lesene stene, pa velkiva henger, pokrita z melnatim prajom, pa stube, štere so pelale na štok, gé se je zrnje notsipavalo pa doj na henger teklo. Pravzaprav gnesden ne vem, na šteroga se je kaj mlelo, zatou ka so bili trdje. Kama koli si pogledno, vse je bilo od mele bejlo, pa srteo je tüdi biu na tenki kak žida prekrti z melov, če glij je stari Dajč dostakrat vzeo šürko kefo pa probo malo pod pomesti. Včasi je stari Dajč, da je šče videti, če vse dobro ide, odpro dverice na hengeri in te se je lepou vidlo, kak dva svejkliva velkiva valeka drobita zrnje v melo, pod njima se pa trou-si sito in seja melo, bejlo kak sneg, v spodnjo kišto. Druga velka zanimivost v mlini je biu velki okrougli kamen. Pravzaprav sta bila dva gnakiva. Spodnji je biu mirujoči, vrnji pa se je ponjem vrto. Te je meo na srejši lüknjo, v štero je tekla zlüščena kukorca. Tak smo doubili kukorčno melo, s štere je babica dostakrat sküjala kukorčne žganike. Nej sam razmo, ka vrtil te kamen, sam pa vido, ka tou

more biti tisti remen, ka vö z ene lüknje tou čüdo poganja. Mlin je bila naša sosedna iža. Malo nej vsakši den sam biu tam, zato ka je ena od čeri staroga Dajča mejla sina, šteri je biu moj vrstnik in sva se že od malinog vküp špilala. Vleti največkrat na dugoj brvi, štera je visiko nad globoko skopaním djarkom bila prek napravljena, dostakrat pa tüdi v mlini. Tam je bila ena mala ižica, v šteroj se je vrtejla ena čüdna stvar, od nje so pa vkraj pelali oblečeni drodi. Ta sva s Ferivon, mojim pajdašom, nej smela, če glij je bilou vse odprejto, zato ka so nama pravili, ka je tam fejšt nevarno in toga sva se müva tüdi držala. Feri mi je razložo, ka tou dela lektriko in večkrat pokazo na žarnice na plafo-ni, da so svejtile, ka so leko mleli tüdi vnoči. Te sam tou nika nej razmo, samo sam vido svekle grüške, štere na drotaj s plaфона dojvisijo pa se svetijo, gnes den pa znam, ka je tou bila elektrarna. Da je v gati bilou zadosta vodé, jo je gnala Kaplanova turbina, štera je poganjala tüdi hengere. Sledik mi je Feri raztomačo, ka je znalo biti vodé tüdi za dva kedna, telko se je nateklo v gat, gda so bili dugi deževni dnevi ali pa se je na sprtoletje topiu snejg. Ta gat je biu dugi globki jarek vöskopani, šteri je sego gor do sosedne vesi. V njem je bila globka voda, puna rib, včasi smo pa vidli tüdi vidro. Tou vodou so piščevali na turbino, štera je vse poganjala. Tüdi žago, štera je bila postavljena ekstra. Pravili so njoj gater. Tam

so si lidje dali žagati deske, latoše pa trame.

Vekša pogonska sila pa je bila velka peč, v štero se je küriilo. Gnesden znam, ka je tou biu mašin, šteromi se po slovensko pravi lokomobila in je šou na lesni gas. Dedek mi je pravo, ka ide na holcgas. Tou sam te nika nej razmo, mi je pa bilo ešče eno velko čüdo v tom mlini. Vsi so tomi pravili peč. Stala je dojpostavljena v posebnoj iži, zazidanoj kcujk mlini. S Ferijom sva dostakrat duge čase gledala, kak potač žené šürki dugi remen, najbolje sta pa bilé zanimivi dve žuti krugli, šterivi sta se vsigdar vrteli, včasi itrej, včasi pomalej. Nej sam tou te nika razmo, zdaj pa znam, ka je tou bila centrifuga, štera je odpejrala pa zapejrala dverica za lüft, ka je te ogenj leko gnakogoro. Ešče gnesden se mi gdakoli pokažejo v slikaj te krugle, štere mi pravijo, ka se življenje tüdi tak vrtil ednouk pomalej, te pa pá itrej. In tak vsakši den do ... Gnesden toga mlina več nega. Je pa biu duga lejta in daleč naokoli fejšt poznani, zatou ka je biu najvejši in je vsaki den z njega vöšlo cejle voze žaklov namlete mele in otroubov. Že pred kakšimi stotimi lejtimi si ga je dao postaviti Dajč. Meo je ženo in šestero dece. Vsi so se držali v mlini in dobro jim je šlou. Ali se vsakše dobro ednouk tüdi konča. Po drügoj bojni je prišla nouva oblast (hatalom) in ta lüdska oblast, kak se je te njoj pravilo, je Dajči mlin vkraj vzela. V »imenu ljudstva«. Dosta sledi, gda sam že svejt razmo, sam spoz-

no, što je bila ta oblast in v glavej so se mi vrtele tiste dejdekove reči, gda je babici etak nazaj pravo:

»Tou, ka Vilmoš guči, je nej dobro se gordjemati, zatou ka vsakši zna, ka ga té mlin že dugo srbi.«

In tak je stari Dajč v svojom mlini grato samo delavec, šteri je smeo mleti in delati v mlini, zapovedjala pa je »ljudska oblast«. Je pa smeo s svojov držinov dale v njom živeti. Deca? Raztepli so se po svejti, on pa žena pa sta gratala stariva.

Te je pa »ljudska oblast« vözbrodila, ka de na veškoj zemli postavila velko fazanarijo, pisarne do pa meli v mlini. In stariva sta mogla oditi. Mašine z mlina so nikam odpelali, turbino zabetonejrali in napravili pisarne. Tak je mlin grato domovanje lovcev, zvejšega državni in vinejšnji velikašov. A je po dobri dvajsti lejtaj bilou konec tüdi tomi. Doj so zavertivali in za male pejneze so vse dojküpili nouvi gospodarge.

Zdaj tam stoji velka farma za piščance. Mašini brnijo in velki terenski avtonge v fabrike vozijo na tone piščancov, šteri zrastejo za odajo od eden den staroga piščeta v šesti kednaj. Dobri so, gda je v bouti küpimo pa spečemo; če dosta ne brodim, ka djemo. Včasik se stavim pri tom potoki, gde je inda stao Dajčov mlin. Gledam v malo vodou, štera poskaküvle prejk kamenčkov, kak da bi mi ščela kaj praviti. Ali nika ne guči. Najbrž zatou, ka toga svejta ne razmej dobro. Pa tüdi jaz ga dobro ne razmiejm.

**SPORED SLOVENSkih
TELEVIZIJSKIH PROGRAMOV**
**OD 22. JULIJA
DO 28. JULIJA**
PETEK, 22.07.2022, I. spored TVS

6:25 Odmevi, 7:00 Dobro jutro, poletni izbor, 9:00 Otroški program, 10:15 Ugriznimo znanost, 10:45 TV-izložba, 11:00 Čarokuhinja pri atu: Posavje, 11:20 Moji, tvoji, najini, 11:45 TV-izložba, 12:00 Skodelica kave, 13:00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13:25 Velika Britanija z Joanno Lumley, 14:20 TV-izložba, 14:35 Prislunimo tišini, 14:50 TV-izložba, 15:05 Mostovi - Hidak, 15:40 Otroški program, 16:20 Infodrom, poletje 2022, 16:35 TV-izložba, 17:00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17:20 Ah, ta leta!, 17:50 Družina Jazbečjak, risanka 18:00 Čarokuhinja pri atu: Kozjansko, 18:20 Vem! 18:57 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Kultura, Vreme, 20:00 Poletni pozdrav, 21:20 Sledi: Monoštrska gimnazija, 22:00 Odmevi, Šport, 22:40 Kinoteka: Gori, gospodična, 23:55 Dnevnik Slovencev v Italiji, 0:20 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Kultura, Vreme, 1:15 Napovedujemo

PETEK, 22.07.2022, II. spored TVS

5:00 Napovedujemo, 9:00 Videotrak, 10:15 Dobro jutro, poletni izbor, 12:30 O živalih in ljudeh, 13:15 Na vrtu, 14:00 Grofično popoldne, 15:00 Kolesarstvo - dirka po Franciji: 19. etapa, 17:30 Po etapi: Analiza dirke po Franciji, 18:00 Atletika: Svetovno prvenstvo, 19:55 Panorama, 20:30 Magnet, 20:50 Nogomet (Ž): Četrtfinale, evropsko prvenstvo, 22:55 Pero Lovšin - Ti lahko, 0:25 Videonoč, 3:15 Atletika: Svetovno prvenstvo,

SOBOTA, 23.07.2022, I. spored TVS

6:25 Odmevi, 7:00 Otroški program, 10:00 Male sive celice, 10:40 Infodrom, poletje 2022, 10:50 Osvežilna fronta, 11:25 TV-izložba, 11:45 Ah, ta leta! 12:10 Duhovni utrip: »Počakaj na nas, Ukrajina!«, 12:30 Ozare, 12:35 NaGlas! Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13:25 O živalih in ljudeh, 13:55 TV-izložba, 14:10 Podjetno naprej: Posestvo Saksida, turizem z vinarstvom, 14:40 Prislunimo tišini, 15:00 Vrtičkarji, 15:30 Obrazi naših rojakov: Valeria Rogan, 16:00 Free spirits - Samosvoji: Ruby, Amadea, Luis, 16:30 Na vrtu, 17:00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17:20 Luka in Lučka, risanka, 17:30 Ambienti, 18:00 Sobotno popoldne: Poletni izbor, 18:57 Dnevnik, Slovenska kronika, Utrip, Šport, Vreme, 20:05 Dansko dekle, 22:00 Poročila, Šport, Vreme, 22:30 Krvava dežela, 23:35 Dnevnik Slovencev v Italiji, 0:05 Dnevnik, Slovenska kronika, Utrip, Šport, Vreme, 1:00 Napovedujemo

SOBOTA, 23.07.2022, II. spored TVS

5:00 Napovedujemo, 7:00 Najboljše jutro, 9:00 Pričevalci: Franciška Pavlič, 10:30 Hotel poldruga zvezdica, 11:40 Karmela, 12:45 Andre Rieu: koncert ob kronanju, 15:00 Kolesarstvo - dirka po Franciji, 17:50 Po etapi: Analiza dirke po Franciji, 18:20 Atletika: Svetovno prvenstvo, 20:10 Katar 2022, 20:50 Nogomet (Ž): Četrtfinale, evropsko prvenstvo, 22:55 Izstekanih 25, koncert 2018, 0:30 Videonoč, 3:00 Atletika: Svetovno prvenstvo

NEDELJA, 24.07.2022, I. spored TVS

7:00 Otroški program, 10:30 Nezmotljivi detektivi, 10:55 TV-izložba, 11:20 Ozare, 11:25 Obzorja duha, 12:00 Ljudje in zemlja, 13:00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13:25 Poletni pozdrav, 14:45 TV-izložba, 15:05 Raj 89, 16:35 TV-izložba, 17:00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17:20 Bacek Jon, risanka, 17:30 Ginovo potepanje po zahodni italijanski obali: Eolski otoki, 17:55 Joker, 18:57 Dnevnik, Slovenska kronika, Zrcalo tedna, Šport, Vreme, 20:00 Letovišče, 21:00 Intervju: Marjan Pipenbaher, 21:50 Poročila, Šport, Vreme, 22:20 Rossellinijevi, 0:05 Za lahko noč: Simfonični orkester RTV Slovenija, Elena Dobravec, Ljuben Dimkaroski, Urban Stanič in Irena Yebuah Ti-

ran, 0:25 Dnevnik Slovencev v Italiji, 0:50 Dnevnik, Slovenska kronika, Zrcalo tedna, Šport, Vreme, 1:45 Napovedujemo

NEDELJA, 24.07.2022, II. spored TVS

5:00 Napovedujemo, 7:00 Duhovni utrip: »Počakaj na nas, Ukrajina!« 7:15 Ugriznimo znanost, 7:45 Nikola Pajanić, Simfoniki RTV Slovenija in Francesc Prat, 8:30 Igraj kolce, ljudske teme v slovenski simfonični glasbi, 9:30 Hotel poldruga zvezdica, 10:40 Odpotovanja: Kuba, 11:45 #Zelena generacija - Generation Renewal/YVF: Žiga in Barbara, 12:00 Lutkarije: Snežna kraljica, 13:00 Gori, gospodična, 14:15 Ambienti, 14:50 Atletika: Svetovno prvenstvo, 17:00 Kolesarstvo - dirka po Franciji, 19:35 Analiza dirke po Franciji, 20:55 Žrebanje Lota, 21:00 Starodavni gradbeni podvigi: Hagija Sofija, 22:00 Umor na otoku, 22:55 Joker, kviz, 23:50 Videonoč, 2:00 Atletika: Svetovno prvenstvo

PONEDELJEK, 25.07.2022, I. spored TVS

6:25 Utrip, Zrcalo tedna, 7:00 Dobro jutro, poletni izbor, 9:00 Otroški program, 10:20 Obzorja duha, 10:50 TV-izložba, 11:10 Čarokuhinja pri atu: Kozjansko, 11:30 Moji, tvoji, najini, 12:00 Intervju: Marjan Pipenbaher, 13:00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13:25 Šoko Takanaši, odvetnica brez licence, 14:20 TV-izložba, 14:40 S-prehodi: Primož Sturman, pisatelj, zgodovinar, publicist, 15:10 Dober dan, Koroška, 15:45 Otroški program, 16:35 TV-izložba, 17:00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17:20 Podjetno naprej: Posestvo Saksida, turizem z vinarstvom, 17:50 Kuhar Štef, risanka, 18:05 Čarokuhinja pri atu: Haloze, 18:20 Vem! 18:57 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Kultura, Vreme, 20:00 Tednik, 20:55 New Deal in predsednik, ki je spremenil Ameriko, 22:00 Odmevi, Šport, 22:40 Hudičeve igre, 23:35 Glasbeni večer: Simfonični orkester RTV Slovenija in dirigent Marko Munih (A. Dvořak: Simfonija št. 7), 0:30 Dnevnik Slovencev v Italiji, 0:55 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Kultura, Vreme, 1:50 Napovedujemo

PONEDELJEK, 25.07.2022, II. spored TVS

5:00 Napovedujemo, 9:45 Videotrak, 10:45 Dobro jutro, poletni izbor, 13:00 Prislunimo tišini: Tudi to je slovenščina! 13:30 Sledi: Monoštrska gimnazija, 14:10 Ginovo potepanje po zahodni italijanski obali: Eolski otoki, 14:40 Ljudje in zemlja, 15:45 Sobotno popoldne: Poletni izbor, 16:45 Atletika: Svetovno prvenstvo, 19:55 Panorama, 20:30 Magnet, 20:45 Odpotovanja: Mongolija: plemenski izzivi, 21:35 Starodavno nebo: Bogovi in pošasti, 22:35 Ledena kraljica, 22:55 Iva, 24, 23:25 Videonoč

TOREK, 26.07.2022, I. spored TVS

6:25 Odmevi, 7:00 Dobro jutro, poletni izbor, 9:00 Otroški program, 10:10 Pisave: Dušan Šarotar, Milan Jesih in Boris Kolar, 10:45 TV-izložba, 11:00 Čarokuhinja pri atu: Haloze, 11:15 Moji, tvoji, najini, 11:45 TV-izložba, 12:00 Tednik, 13:00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13:25 Šoko Takanaši, odvetnica brez licence, 14:20 TV-izložba, 14:40 Duhovni utrip: »Počakaj na nas, Ukrajina!« 15:00 Potepanja - Barangolások: Budimpeštanski vrtovi in Po sledih reformacije/Budapesti kertek és A reformáció nyomában, 15:30 TV-izložba, 15:50 Otroški program, 16:10 Fircologi, 16:35 TV-izložba, 17:00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17:20 Mestne promenade: Slovenska Bistrica, 17:50 Niki Vrum, risanka, 18:05 Čarokuhinja pri atu: Prlekija, 18:20 Vem! 18:57 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Kultura, Vreme, 20:00 Bolnišnica dobre karme, 20:50 Reka med nami, 22:00 Odmevi, Šport, 22:40 Pričevalci: Bruno Tekavec, 0:15 Dnevnik Slovencev v Italiji, 0:45 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Kultura, Vreme, 1:35 Napovedujemo

TOREK, 26.07.2022, II. spored TVS

6:00 Napovedujemo, 11:50 Videotrak, 13:00 Dobro jutro, poletni izbor, 15:20 Avtomobilnost, 16:10 Josip Jurčič, 17:20 Čuki legende, koncert ob 30-letnici skupine, 18:55 V vrtincu ljubezni, 19:55 Panorama, 20:30 Magnet, 20:50 Nogomet (Ž): Polfinale, evropsko prvenstvo, 22:50 Skrivnost svobode, 0:20 NaGlas! 0:50 Videonoč

SREDA, 27.07.2022, I. spored TVS

6:25 Odmevi, 7:00 Dobro jutro, poletni izbor, 9:00 Otroški program, 10:15 Mestne promenade: Slovenska Bistrica, 10:40 TV-izložba, 11:00 Čarokuhinja pri atu: Prlekija, 11:15 Moji, tvoji, najini, 11:45 TV-izložba, 12:00 Prazgodovinski svetovi, 13:00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13:25 Šoko Takanaši, odvetnica brez licence, 14:15 TV-izložba, 14:30 Sledi: Monoštrska gimnazija, 15:00 Obrazi naših rojakov: Valeria Rogan, 15:20 Pod drobnogledom - Nagyító alatt: Nepozabni dogodki in prispevki/A legemlékezetesebb események és riportok, 15:55 Male sive celice, 16:35 TV-izložba, 17:00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17:20 Ogenj znanosti, 17:50 Bela in Sebastijan, risanka, 18:00 Čarokuhinja pri atu: Slovenske gorice, 18:20 Vem! 18:57 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Kultura, Vreme, 20:05 Film tedna: Štiri minute na sobo, 22:00 Odmevi, Šport, 22:40 Z druge strani Atlantika, 23:45 Ogenj znanosti, 0:15 Dnevnik Slovencev v Italiji, 0:40 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Kultura, Vreme, 1:35 Napovedujemo

SREDA, 27.07.2022, II. spored TVS

6:00 Napovedujemo, 11:45 Videotrak, 13:00 Dobro jutro, poletni izbor, 15:15 Ginovo potepanje po zahodni italijanski obali: Eolski otoki, 16:00 Trutamora Slovenica in Vedun: Zvočne podobe Zemlje, 17:00 Ambienti, 17:45 Nedeljsko popoldne, 18:55 V vrtincu ljubezni, 19:55 Panorama, 20:30 Magnet, 20:50 Nogomet (Ž): Polfinale, evropsko prvenstvo, 21:50 Žrebanje Lota, 22:05 Nogomet (Ž): Polfinale, evropsko prvenstvo, 22:55 Na utrip srca: Čarobni trenutki glasbe - Kavalir z rožo v izvedbi Herberta von Karajana, 23:55 Videonoč

ČETRTEK, 28.07.2022, I. spored TVS

6:25 Odmevi, 7:00 Dobro jutro, poletni izbor, 9:00 Otroški program, 10:15 Ogenj znanosti, 10:40 TV-izložba, 11:00 Čarokuhinja pri atu: Slovenske gorice, 11:20 Moji, tvoji, najini, 11:45 TV-izložba, 12:00 Biotopi: Izginjanje vodnih okolij, 12:30 Literarno-vertikalno: Iskanje in uporništvo, 13:00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13:25 Šoko Takanaši, odvetnica brez licence, 14:20 TV-izložba, 14:35 Slovenski utrinki, 15:00 Moj gost/Moja gostja - Vendégem: Magyar Sanyi, 15:35 TV-izložba, 15:55 Krompir: Kolesarjenje, 16:35 TV-izložba, 17:00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17:20 Ugriznimo znanost: Udomačevanje rastlin, 17:50 Reaktivčki, risanka, 18:05 Čarokuhinja pri atu: Šaleška dolina, 18:20 Vem! 18:57 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Kultura, Vreme, 20:00 Velika Britanija z Joanno Lumley, 20:50 Fortuna, 22:00 Odmevi, Šport, 22:40 Dediščina Evrope: Veliki slikarji na malem zaslonu, 23:30 Ugriznimo znanost: Udomačevanje rastlin, 0:05 Dnevnik Slovencev v Italiji, 0:30 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Kultura, Vreme, 1:25 Napovedujemo

ČETRTEK, 28.07.2022, II. spored TVS

6:00 Napovedujemo, 13:00 Videotrak, 14:10 Dobro jutro, poletni izbor, 16:30 Med Muro in Rabo, 17:30 Poletni pozdrav, 18:55 V vrtincu ljubezni, 19:55 Panorama, 20:30 Magnet, 20:45 Avtomobilnost, 21:15 Ambienti, 21:45 Nevidni otroci - izziv za Afriko, 22:40 Ballet 101, pleše Jason Reilly, 22:50 Slovenska jazz scena: Big band RTV Slovenija, Steve Klink, Tadej Tomšič in Mia Žnidarič, 23:40 Videonoč

Vabilo

Občina Sakalovci in
Slovenska narodnostna samouprava Sakalovci
Vas vljudno vabita na praznovanje ob
25-letnici delovanja
Folklorne skupine Zveze Slovencev
na Madžarskem Sakalovci,
ki bo v soboto, 23. julija 2022, ob 17. uri
v Sakalovcih v šotoru ob športnem igrišču.

Na jubilejnim programu bodo nastopili še:

- Folklorna skupina upokojenk Zveze Slovencev na Madžarskem
- Kulturno turistično društvo Moščanci
- Glasbena skupina »Sto ma čas«

Po jubilejnim programu
vas vljudno vabimo na pogostitev.

Vljudno vas prosimo za potrditev udeležbe
po e-mailu: fasching.lilla@gmail.com

Opravičilo

V 26. številki Porabje (20.6.2022) smo na strani 6 objavili članek *Margite Čuk* z naslovom *Romanje v Slovenijo*, v katerega se je prikradla napaka. Župnik v Črenšovcih ni Ivan Kranjec, temveč *Zoran Car*. Gospodu župniku se iskreno opravičujemo, kakor tudi našim bralcem.

V imenu uredništva, *Marijana Sukič*

Porabje

TEDNIK
SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Izhaja vsak četrtek
Založnik:
Zveza Slovencev na Madžarskem
Za založnika:
Andrea Kovács

Glavna in odgovorna urednica
Marijana Sukič
Naslov založnika in uredništva:
H-9970 Monošter,
Gárdonyi G. ul. 1.;
tel.: 94/380-767;
e-mail: porabje@gmail.com
ISSN 1218-7062

Tisk:
TISKARNA DIGITALNI TISK D.O.O.
Lendavska 1; 9000 Murska Sobota; Slovenija

Časopis podpirajo: Državna slovenska samouprava,
Urad predsednika vlade, oddelek za narodnosti,
Zveza Slovencev na Madžarskem in Urad vlade RS
za Slovence v zamejstvu in po svetu.
Naročnina: za Madžarsko letno 2.600 HUF, za
Slovenijo 22 EUR. Za ostale države 52 EUR
ali 52 USD.

Številka bančnega računa: HU75
11747068 20019127 00000000,
SWIFT koda: OTPVHUHB

BIL SEM NA TOUR DE FRANCE

Prejšnji teden sem se udeležil Dirke po Franciji. Uradnega podatka sicer ni, toda po oceni organizatorjev nas je bilo kakih 500 do 550 tisoč gledalcev. Karavana se je po letu 2018 vrnila na »goro«. Alpe d'Huez je bil vključen v letošnjo dirko kot njena 12. etapa 14. julija, na največji francoski državni praznik. Po čem slovi ta gorski kraj? Alpe d'Huez je francosko alpsko zimskošportno središče. Nadmorska višina znaša 1850 m, kraj je poznan predvsem kot cilj etap Toura. Klanec je dolg 13,8 km s

Alpe d'Huez je poznan predvsem kot cilj etap Toura

Gledalci na serpentinah

Tadej Pogačar je etapo končal na 5. mestu

povprečnim naklonom 7,9 odstotka, na njem je 21 serpentin. Serpentine so označene s tablam, na katerih so imena prejšnjih etapnih zmagovalcev.

Letos sem navijal za Tadeja Pogačarja v upanju, da bo zapisano na tablo tudi njegovo ime. Ni mu uspelo, končal je na 5. mestu, toda v skupnem seštevku se je povzpел na 2. mesto.

Bilo je izjemno doživetje, velik uspeh, da o navijačih »blaznežih« in odlični kulinariki sploh ne govorim ...

Károly Sohár